

WWF

1/2025

Kort och gott på svenska

NATUREN TACKAR FÖR VARJE KVADRAT

Våren är snart i full blom och trädgårdsentusiaster väntar på att få sätta ner händerna i jorden. Det innebär att alla som har gröna fingrar – eller även vi som har tummen mitt i handen – har en möjlighet att göra naturgärningar i sin närmiljö.

För ett år sedan startade vi kampanjen Bli vildare för att hjälpa pollinatorer och deras livsmiljöer. På vår webbplats har vi samlat tips på hur du kan göra din egen gård, balkong eller stuga vildare. Du kan meddela dina egna förvildade kvadratmetrar i räknaren, som redan förra året samlade över två miljoner kvadratmeter.

På våren är det bra att välja pollinerarvänliga blommor till trädgården och planteringslådorna, såsom snödroppar, krokusar och pärlhyacinter. Om det finns plats i trädgården lönar det sig också att låta viden blomma rikligt, eftersom de producerar mycket honung och pollen.

Att göra den egna gården vildare är att återställa närnaturen, det vill säga att återställa naturen närmare sitt ursprungliga tillstånd. Eftersom människan genom sina egna handlingar har tagit bort livsrum från pollinatorer, bör vi nu hjälpa dem genom att erbjuda livsrum i stället för de miljöer som vi har förstört.

Det finns cirka 1,8 miljoner småhus och stugor med gårdar i Finland, och det finns balkonger i över en miljon finska lägenheter. Naturen tackar för varje kvadratmeter som den får ta över. Vi tackar likaså.

Förutom de livsmiljöer som pollinatorerna behöver har även statusen i våra skogar, älvar och vår älskade Östersjö försämrats. Förutom att lova göra min egen gård vildare, lovar jag också påverka att regeringen agerar tillräckligt för att återställa Finlands natur.

Jari Luukkonen
generalsekreterare

Lodjurets

MÅNGA LIV

TEXT RIIKKA KAARTINEN • BILD OSSI SAARINEN

Finlands enda kattdjur har i praktiken utrotats två gånger i vårt land – och det har lyckligtvis alltid återhämtat sig efter att jakten har minskat.

Vi åkte på lodjursutflykt med naturfotografen Ossi Saarinen och tog reda på hur lodjuret mår nu.

Liksom många som rör sig i naturen drömde även naturfotografen **Ossi Saarinen** länge om att få se ett lodjur. Redan i början av sin fotografkarriär, och han till och med såg drömmar om dem. Saarinen försökte dock inte leta efter lodjur, eftersom det kändes nästan omöjligt att hitta dem. Han tänkte att lodjuret kommer emot, om det kommer emot.

Och sedan hände det.

”Plötsligt var den där, 20 meter från mig”, skriver Saarinen, känd som Soosseli på sociala medier, i sin Instagram-uppdatering. I mars 2020 tittade ett lodjur rakt mot Saarinen i några sekunder innan det försvann in i skogen igen.

Nästa möte med vildkatten skedde tre år senare, när en av Saarinen's bekanta gav en ledtråd om en individ. En lo hade dödat ett rådjur och skulle sannolikt återvända till sitt kadaver. Så gick det också, och Saarinen stod i närheten och väntade med kameran.

Därefter började Saarinen aktivt leta och följa efter lodjursspår, och återvände till samma område om och om igen.

Ansträngningen lönade sig. Nu, fem år senare, har Saarinen stött på lodjuret över 30 gånger. Han tror att han har sett fem till sju olika individer under dessa möten.

Denna januarimorgon är Saarinen återigen på sina lodjursmarker, precis när solen går upp bakom ett tjockt molntäcke. Det har börjat ljusna ute, men ett bättre sätt att hitta lodjuret än med kikare är med Saarinen's värmekamera. Han kör

långsamt genom det kuperade landskapet täckt med skogar och åkrar. Det är just sådana här områden som lodjuret trivs i.

Saarinen kontrollerar noga på varje åker och kulle. Endast rådjur finns i sikte.

Utifrån snöspåren, egna observationer och information från en lokal bekant, vet Saarinen att det just nu bor en ensamgående hane och en hona med tre ungar i området.

Naturfotografen parkerar sin bil vid väggkanten och börjar följa åkerkanten. Dimman tättnar och dagen som precis har ljusnat, blir mörkare igen. Det är nästan stilla, stubbåkern kantas av snölösa träd. En korp skorrar lekfullt någonstans i närheten.

Saarinen hittar spår av rådjur, det finns många av dem på platsen. Det är rådjuren som lockar lokatten från skogarna till åkrarna.

Rådjur har inte alltid funnits med på lodjurets meny, eftersom ett stort antal rådjur är ett förhållandevis nytt fenomen i Finland.

Utöver rådjuret slingrar sig spåren av en annan ganska ny inkomling, fältharen, över åkern. Rådjur och fältharen har blivit de viktigaste bytesdjuren för lodjuret. Båda arterna har blivit talrikare i vårt land under de senaste decennierna.

Åkrarna täcks ännu av snö, som regnet pressat ned till ett tätt lager under de senaste dagarna. Men det är inte köldgrader, så snön är ganska mjuk. I den kan man tolka även färska spår.

Efter en kort runda hittas de: rätt stora, runda tassavtryck som går i ett led mot åkern genom en gles skogsremsa. Här har det rört sig, lodjuret!

Med stöd av tidigare uppgifter tolkar Saarinen att spåren hör till hanen som rör sig ensam i området.

”Min bekant som bor här i närheten hade sett den förrföra natten”, berättar han.

Saarinen börjar följa spåren. Så här lär man sig vilka rutter lodjuret tar, och var den tillbringar sin tid. Det här lodjuret har först gått längs stubbåkern, följt kanten och sedan svängt in i skogen. Det tunna snölagret under träden har smält i takt med det milda vådret och regnet. Där slutar spåren.

Förstörelsens historia

Att man nu kan hitta spår av lodjur runt om i Finland är ingen självklarhet. Lodjuret följdes länge i Finland.

På 1700-talet uppmnade Sverige-Finlands regering landshövdingarna att främja giftfångsten av lodjur. Utbetalningen av skottpenning började på 1820-talet och år 1865 bestämdes jakten på rovdjur som kommunernas uppgift. Kort därefter infördes den första jaktlagen i Finland, där djuren delades in nyttiga eller skadliga ur jaktens och viltvårdens synvinkel. Alla stora rovdjur och rovfåglar hörde till den senare gruppen. Syftet med lagen var att utrota rovdjuren.

Rovdjurshatets främsta mål var vargen, och när de hade suddats bort från kartan hamnade lodjuret i siktet. Baserat på de utbetalda skottpengarna vet man att 3 800 lodjur dödades mellan 1880 och 1892. Det ledde till en kollaps av antalet lodjur. I början av 1900-talet utrotades lodjuret på Åland samt i Västra och Sydvästra Finland.

Tofsöronen utrotades i Södra och Mellersta Finland på 1930–1940-talet. Under krigstiden riktades vapnen åt ett annat håll, och lodjursstammen fick återhämta sig något. Lättnaden var tillfällig. Efter krigets slut utrotades lodjuret praktiskt taget igen från vårt land fram till 1953. Några få individer påträffades i östra Lapplands gränsområden och i Norra Karelen.

Den sista skottpengen för lodjuret betalades 1962, och samma år blev arten äntligen fridlyst, även om östgränsens område uteslöts från fridlysningen. Då levde ynka 30–40 lodjur i Finland. Ett totalt jaktförbud infördes först 1976, varefter beståndet så småningom började återhämta sig. Återhämtningen av beståndet var möjlig tack vare våra grannländer Sverige och Ryssland, där lodjuret inte utrotades lika frenetiskt som i Finland. Även det att Finland gick med i EU, och att lodjuret skyddades med habitatdirektivet, bidrog till att beståndet återhämtade sig.

Klaner av honor

Saarinen återvänder till åkern från skogen, och beger sig mot ett område där han vet att lodjuret har rört sig. En slingrig grusväg stiger uppför en backe. Mitt i backen finns stora tassmärken i snövalLEN. Här har lodjuret

korsat vägen. Till skillnad från till exempel vargar går lodjur knappt alls längs vägar. De undviker tätorter och stora vägar, men i glest befolkade områden kan lodjur passera genom gårdar.

Saarinen kliver uppför backen. En tät blandskog kantar vägen på båda sidorna. Han svänger åt vänster in i skogen. En kort bit bort finns ett kallt berg, där trädbeståndet är glesare och snötäcket ligger kvar.

Här har de gått, tvärs över berget. Fyra spår, på väg söderut. En hona och tre ungar. Tidigare har det enligt Saarinen varit fyra ungar, men en av dem har försvunnit under vintern. Ungarna tillbringar sin första vinter med sin mamma, och då lär de sig ännu viktiga färdigheter för ett självständigt liv av mamman.

När våren skrider till sommar sprids ungarna ut på egna vägar då de söker sina egna revir. Man har undersökt hur långt bort ungarna beger sig med hjälp av lodjur som Naturresurscentralen har märkt med halsband. Honorna stannar närmare sitt hemterritorium, men hanarna kan bege sig långt bort.

”Honorna i grannreviren är typiskt sett släkt med varandra, vilket leder till honklaner”, berättar **Katja Holmala**, programdirektör och specialforskare vid Naturresursinstitutet.

På senare tid har Holmala och hennes kollegor undersökt den ärftliga mångfalden hos finländska lodjur. Eftersom antalet lodjur emellanåt nått botten, och beskattningen av lodjursbeståndet har varit betydande även på senare tid, har det ansetts vara möjligt att deras genetiska mångfald har minskat. Detta har hänt med vargar, men enligt preliminära resultat har lodjurets ärftliga mångfald bevarats.

”I Centraleuropa är fragmenteringen av en mycket liten lodjurspopulation och minskningen av den genetiska mångfalden mycket betydande problem”, berättar Holmala.

Våren får katterna att ropa

Det finns snö på den öppna bergsklacken, men när berget sluttar ner mot skogen och trädbeståndet tätnar, blir snötäcket tunnare tills det försvinner. Där slutar spårningen av honan och hennes ungar.

Saarinen har aldrig sett en lo på vintern. Förra gången stötte han på ett lodjur här i oktober.

”Det skymde och lon hade precis dödat ett rådjur på åkern”, berättar Saarinen.

”Det fanns ett annat rådjur i närheten som den försökte sig på, men inte fick”, fortsätter han. Lodjuret återvände till kadavret för att äta.

Saarinen undersöker spåren på sitt lodjursställe minst ett par gånger i veckan, om han inte är på resa längre bort. Mot våren blir Saarinens lodjursutflykter fler, för då börjar lodjurens brunsttid. De senaste två åren har han ägnat sig åt att fotografera lodjur. Under året tillbringade han 50–60 dygn bland dem, främst på våren och för sommaren.

Nu i januari börjar hanarna så småningom följa med honornas rörelser. I mars börjar de ropa intensivare. Både hanar och honor ropar för att hitta en partner.

Ungarna föds i april–maj, och senast då lämnar förra årets ungar sin mamma. Enligt Saarinen är det den bästa tiden att försöka se lodjuret när unga individer söker sin plats.

”Då kan man till och med se lodjuret när det är ljust.”

Grunderna för dispens har ifrågasatts

I Finland lever för närvarande cirka 2 300 lodjur, medan det fanns cirka 500 fler lodjur i vårt land för ett decennium sedan. Antalet lodjur har minskats avsiktligt genom jakt. Jord- och skogsbruksministeriet har alltså i praktiken fastställt hur många lodjur som får leva i Finland.

Jakten sker genom dispens, för vilka jord- och skogsbruksministeriet fastställer en kvot utanför renskötselområdet. Jaktföreningar ansöker om dispens för jakt på lodjur hos Viltcentralen, som beviljar dem för högst den kvot som ministeriet tillåter.

För att bevilja dispens för att döda lodjur behövs grunder, som har omnämnts i rubrikerna på den senaste tiden. Vad som utgör en tillräcklig grund för jakt på lodjur definieras i jaktlagen och EU:s habitatdirektiv.

Det finns olika typer av dispens. Majoriteten av dispensererna för lodjur har beviljats som så kallade stamvårdande dispenser. I rättsprövningar har det dock konstaterats att grunderna för dispensererna inte har varit tillräckliga och inte följt villkoren i habitatdirektivet.

Under det senaste året har endast fyra lodjur jagats med dispens i Finland söder om renskötselområdet, eftersom majoriteten av dispensererna för lodjur som beviljats för föregående jaktperiod överklagades. Dispensererna meddelades åtgärdsförbud och upphävdes senare av förvaltningsdomstolarna.

I vinter beviljade jord- och skogsbruksministeriet återigen en kvot på 320 dispenser, trots bland annat WWF:s motstånd. De dispenser som beviljas kommer mycket sannolikt att överklagas igen.

Till exempel ansågs inte vård av stammen eller bevarande av lodjurets godtagbarhet vara tillräckliga grunder för stamvårdande dispenser. Hösten 2024 lät WWF genomföra en enkät om finländarnas attityder till lodjuret. Enligt enkäten anser majoriteten av finländarna att deras tolerans för antalet lodjur inte har överskridits. För de få som har fått se lodjuret har mötet varit en minnesvärd och unik naturupplevelse.

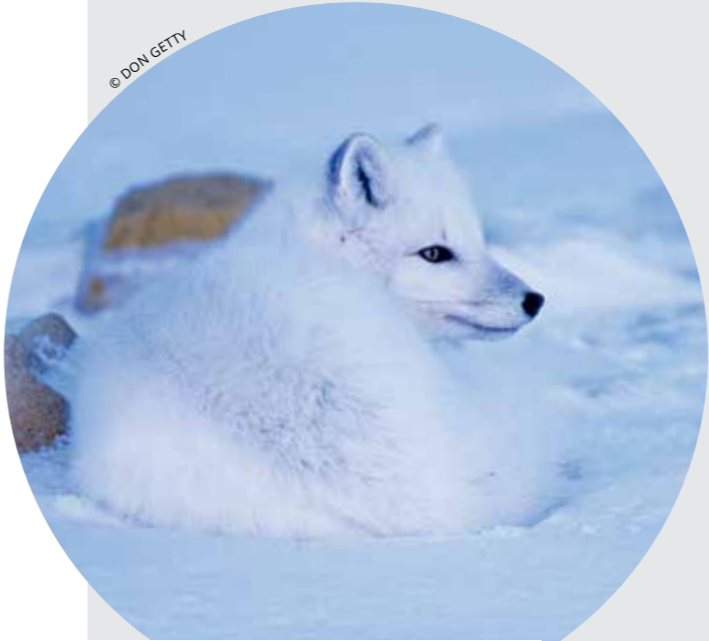
Så var det också för naturfotografen Saarinen, vars spontana första möte med ett lodjur ledde till ett långvarigt fotoprojekt av lodjur.

Som det ofta går, får Saarinen nöja sig med att följa lodjurets spår även på denna lodjursutflykt i januari. Det mystiska kattrovdjuret håller sig borta från siktet på en av sina dagviloplatser, där det kanske iakttar Saarinens färd längs snöspåren. ■

Nya

FRAMGÅNGAR

Tack för ditt stöd! Dessa aktuella framgångar skulle inte vara möjliga utan våra stödjare och vårt långsiktiga naturskyddsarbete. Fler framgångshistorier hittar du på [wwf.fi/suojelusaavutukset](https://www.wwf.fi/suojelusaavutukset)

Ett utmärkt fortplantningsår för nordiska fjällrävar

I Finland, Sverige och Norge föddes förra sommaren 139 fjällrävsungar, vilket är 56 fler än sommaren 2023, berättar den samnordiska fjällrävsrapporten. I Finland observerades 3, i Sverige 72 och i Norge 64 fjällrävskullar. Det uppskattas nu finnas cirka 580 vuxna fjällrävar i Norden. För Finlands del deltog Forststyrelsen, som ansvarar för fjällrävsskyddet i Finland, i rapporten.

Antalet fjällrävskullar som föds varierar beroende på hur mycket mat de har, det vill säga sorkar och lämlar. Under svaga sorkår föds det färre fjällrävsungar, men då hjälper man fjällrävarna med tilläggsfoder, vilket vi har varit med och möjliggjort. Fjällräven är fortfarande akut hotad och behöver skyddas.

Mer information om flockvakthundar för fårskötare

Flockvakthundar används för att skydda husdjur från vargar och andra storrovdjur. Hundarna arbetar på betet och för-svarar vid behov betande djur genom att skälla och hota vargar. Vi erbjöd boskaps-skötarna möjlighet att samla på sig kunskap om användningen av flockvakthundar för att förebygga rovdjursskador i ett två-årigt projekt som genomfördes med stöd av miljöministeriet. Vi ordnade bland annat utbildningar och gårdsbesök samt publicerade en omfattande guide om hur man håller flockvakthundar. Under projektets första år testade vi också hur lamor fungerar som flockvaktare.

Tecken på artbeståndets återhämtning i Amazonas brandområden

Bränderna i Amazonas regnskog förra hösten orsakade betydande skador i det lokala landskapet. Livet fortsätter dock, och en indikation är resultaten från viltkameraövervakningen i Bolivia, i Chiquitania-området. Våra lokala kollegor observerade många olika arter, såsom pumor, jaguarer, tapirer och ozeloter via viltkameror. Särskilt glädjande är det att se att jaguaren överlevde bränderna, eftersom kattdjuret är oerhört viktig för de lokala samhällena. Släckningen och förebyggandet av skogsbränderna stöddes också från Finland med donationer från vår naturkatastrofinsamling, faddrars stöd och utrikesministeriets medel för utvecklingssamarbete.

Moderfångsten av saimenröding överträffade förväntningarna

Höstens moderfångst av saimenröding var särskilt framgångsrikt. Under två veckor fångades totalt 41 moderfiskar, av vilka man med hjälp av mjölkad rom kunde grunda 55 nya familjer för utplantering på Naturresursinstitutets odlingsanläggningar. Efter åtgärden släpptes fiskarna tillbaka i fångstvattnet.

Vi deltar i Forststyrelsens projekt Pro Saimaanierä, vars mål är att stärka saimenrödingbeståndet i de nuvarande förekomstområdena och återställa saimenrödingen till de områden där den är nationellt utdöd. Undersökningen av saimenrödingens arvs massa och moderfisket genomfördes som en del av detta projekt.

Fadderhörnan

Se inspelningen från vårt fadder-evenemang i januari.

wwf.fi/kummi-tapahtuma-2025

Vi ringer till en fadder!

I telefonen svarade Ilkka, som har varit Snöfadder sedan 2022.

Varför ville du bli just Snöfadder för tre år sedan? ”Jag fick ett tips av en bekant om att WWF har Snöfadderskapet som alternativ. Jag har alltid tyckt om djur och tänkt att fjällrävar är sådana djur som jag vill skydda.”

Vad är din favoritsysselsättning i naturen? ”Att vistas i naturen, särskilt i skogen. På sommaren även bärplockning och båtliv.”

Vilka saker är enligt dig de viktigaste inom naturskyddet under de kommande åren? ”Det vore viktigt att barn och unga utbildas i naturskyddsfrågor. Det har en långvarig påverkan på framtiden. Redan från tidig ålder bör man ta med barn till naturobjekt och lära dem hur mycket det psykiska och fysiska välbefinnandet förbättras i naturen.”

Du deltog i vårt fadderevenemang i januari, hurdan respons har du att ge om det? ”Ämnena var intressanta och det kom upp saker som jag inte har hört talas om tidigare. Man förstår nu bättre sakernas proportioner: vilka saker som är viktiga och vad som bör göras för att trygga miljön.”

Vill du skicka hälsningar till andra faddrar? ”Kul när vi är så många, låt oss sporra varandra för viktiga saker!”

Stödjarservice

Telefon: 040 192 3112,
vardagar kl. 9–16
E-post: donator@wwf.fi
wwf.fi/kummipalvelu

Adress: WWF Finland, stödjarservice,
Fågelviksgatan 10, 00500 Helsingfors

Donationskonto:
FI41 1572 3000 0111 89
BIC (Swift) NDEAFIHH

MobilePay-donationsnummer: 24620

© ARI-PEKKA SINKKOSKI / WWF

© ARTTU TIMONEN / WWF

Spara naturen och övergå till den digitala tidningen!

Att berätta om naturskyddets framgångar och smärtpunkter är en viktig del av skyddsarbetet. Vi är glada över att få berätta om dessa saker för dig i WWF-tidningen. Vi hoppas dock att så många tidningsläsare som möjligt byter från papperstidningen till den digitala tidningen. På så sätt

sparar vi mer naturresurser. Den digitala tidningen är enkel att beställa och du kan läsa tidningen var som helst – i mobilen, på en bärbar dator eller surfplatta. Uppdatera din tidningsprenumeration till den digitala versionen via vår stödjarservice: wwf.fi/tukijapalvelu.

TA EN TITT I BUTIKEN!

Gosa med giraffen

Det söta giraffgosedjuret gläder djurälskare i alla åldrar. Den här gosekompisen är tillverkad på ett miljövänligt sätt och utan skadliga färgämnen.

Fyllningen är gjord av återvunna PET-flaskor. Beställ giraffgosedjuret i WWF:s webbutik och understöd samtidigt naturskyddet. Webbutiken finns på adressen kauppa.wwf.fi.

© JEFFERSON

GENOM ATT KÖPA
WWF-PRODUKTER
STÖDER DU VÅRT
ARBETE FÖR NATUREN.